

דרשת שבת שובה

מאת
נ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

תשפ"ב

האטנא

מערכת להוצאת דברות קודש
מב"ק מרן אדמו"ר שליט"א
מאהלת לכלל אנ"ש ולכל בית ישראל
א גמר חתימה טובה
שיתקבלו תפילותיכם לרחמים ולרצון
לפני ארון כל

©
כל הזכויות שמורות
ל'איגוד חסידי בוסטון' {ע"ד}
שע"י קהל 'קדושת פינחס' באסטאן
רח' נועם אלימלך 2 ביתר עילית.

להנצחות לדגל שמחה
או לעילוי נשמת
ניתן לשלוח מייל:
A0799326426@GMAIL.COM
058-325-4668

עיצוב וסדר:
א.י.ש. אשדוד
0527627127

דרשת שבת שובה תשפ"א

בדין אתרוג שנקטף לאחר ראש השנה דשנת השמיטה אם יש לו קדושת שביעית

מעשר ראשון ומעשר עני. ואם חנמ בשניה ונלקט בשלישית, בשאר אילנות אחר חנמה, ובאתרוג אחר לקיטה כירק, לפי שאף הוא דרכו ליגדל על כל מים.

ואיתא בגמרא (קידושין ג.) דדרך האתרוג כירק, מה ירק דרכו ליגדל על כל מים ובשעת לקימתו עישורו, אף אתרוג דרכו ליגדל על כל מים ובשעת לקימתו עישורו. ומפרש רש"י (שם) מפני שדרכו ליגדל על כל המים, שמשקין אותו במים שאובין כירק דהיינו טעמא דירק כדאמר בר"ה (דף יד.) גורן ויקב כתיב גבי מעשר, כדגן מן הגורן וכמלאה מן היקב (כמדבר יח כו), מה גורן ויקב מיוחדין שגדלין על רוב מים דהיינו גשמים, ומתעשרין אחרי השנה שעברה, כדאמרינן שם (דף יב:) דאזלינן בתר שנה שהביאו שלישי בה ולא אחר לקימתו וילפינן

איתא במשנה (ביכורים ב ו) אתרוג שוה לאילן בשלשה דרכים, ולירק בדרך אחד, שוה לאילן, בערלה, וברבעי, ובשביעית. ולירק בדרך אחד, שבשעת לקימתו עשורו, דברי רבן גמליאל. רבי אליעזר אומר שוה לאילן בכל דבר. המשנה הזאת מובא בכמה מקומות בש"ס (ראה ר"ה יד: קידושין ב:).

ומפרש רש"י (קידושין ב:) שוה לאילן, ערלה ורבעי נוהג בו כאילן, ולעניין שביעית הולכין בפירותיו אחר החנמה כאילן ולא אחר לקיטה כירק.

ולירק בדרך אחד, שבשעת לקימתו עישורו, שאין הולכין בו לעניין מעשרות אחר חנמה כשאר אילנות, אלא אחר שנה שנלקט בו כירק. המעשרות משתנות כסדר השנים, שנה ראשונה של שמיטה מעשר ראשון ושני, וכן בשניה, אבל שלישית

לה מקראי, אף כל שגדלין על רוב מים דהיינו אילנות מתעשרין לשעבר, ואע"ג דמעשר דידהו דרבנן הוא, אסמכינהו אקראי, יצאו ירקות שגדלין על כל מים מתעשר לשנה הבאה.

תוס' (שם ד"ה מה ירק דרכו ליגדל על כל מים). כתב טעמא דירק כמו שמפרש רש"י, ור"י פי' אם אינו ענין למעשר תנהו ענין לשביעית שנוהג בירק מן התורה, דעיקר דרשה אתיא לשביעית לענין ירק, דהוי דאורייתא בין בירק בין באילנות, והכי קאמר מה גורן ויקב שגדלין על רוב מים ואולינן בתר שנה שעברה לגבי שביעית אף כל כו'.

והקשה תוס' דהרי אתרוג גדל על כל מים כדאיתא בשמעתין, ואפ"ה אמרינן ששונה לאילן לענין שביעית לילך בתר חנמיה, ותו' התוס' ושמא י"ל דהא דאולינן ביה בתר חנמיה לשביעית היינו דוקא לחומרא, כגון אם חנמ' בשביעית ונלקט בשמינית, אי נמי י"ל, אע"ג דאתרוג גדל על כל מים, אין לנו לחלקו מדין שאר אילנות לענין שביעית, כיון דלענין ערלה ורבעי לא חלקתו תורה משאר אילנות, ודרשה דגורן ויקב לירקות אתא ולא לאתרוג, ומכל מקום לענין

מעשר שהוא דרבנן תקנו חכמים אחר לקיטתו עישורו, הואיל וגדל על כל מים כירק.

בספר יונת אלם (לד יט, מהגאון רבי יונה מינסקר הי"ד) ביאר שהתירוין השני של תוס' סובר שאף שהדרשה היא מה גורן ויקב שגדלין על רוב מים ואולינן בתר שנה שעברה, אף כל שגדלין על רוב מים מתעשרין לשנה שעברה, יצאו ירקות שגדלין על כל מים ומתעשרין לשנה הבאה, מ"מ אין כוונת התורה שהגורם לקבוע אם ילכו אחרי החנמיה או הלקיטה הוא אם גדל על כל מים או על רוב מים, אלא הגורם לקבוע יהי' אם הוא אילן או ירק, ומעתה כל שדינו כאילן הולכים בו אחרי חנמיה גם אם הוא גדל על כל מים, כי דינו כאילן לכל התורה, וכמו שרואים ממה שנוהג בו ערלה ורבעי, ורק במעשרות שחיובם רק מדרבנן חילקו בין דבר שגדל על כל מים או על רוב מים, כיון שצורת הדרשה היתה מה גורן ויקב שגדלין על רוב מים וכו' והסמיכו דרשה זו למעשרות, ולכן שם חילקו בין דבר שגדל על כל מים או על רוב מים, ובאתרוג שגדל על כל מים הולכים אחרי לקיטה אף שהוא אילן לכל דבר.

לסיכומו של דבר: דעת רבי אליעזר במשנה בר"ה דף יד: אתרוג הולך לפי חנטה בין לענין שמיטה בין לענין מעשר. רבותינו באושא (שם טו.) סוברים להיפך, שאתרוג הולך לפי לקיטה בין לשמיטה בין למעשר. ואילו אבטלמוס בכרייתא ורבן גמליאל במשנה מבדילים בין שמיטה למעשר הם הולכים באתרוג לפי חנטה לשביעית, אבל לפי לקיטה למעשר.

דעה נוספת, היא זו של רבי שמעון בן יהודה בשם רבי שמעון מובא שם (בכרייתא טו.) הסובר שדין שמיטה אינו חל על אתרוג אלא אם כן חנט בשביעית וגם נלקט בשביעית, מאידך חובת מעשר אינה חלה על אתרוג אלא אם כן חנט וגם נלקט בשאר שנות השבוע, אבל אם חנט בשישית ונלקט בשביעית או חנט בשביעית ונלקט בשמינית הוא פטור ממעשר, שאין לך דבר שחייב במעשר אלא אם כן גדל בחיוב ונלקט בחיוב.

ובתב החזון איש (ז יטו) שלדעת רש"י ותוס' והראב"ד פוסקים להלכה שאתרוג שחנט בשנה השישית ונקטף בשנת שמיטה הולכים בתר חנטה ואינו קדוש בקדושת שביעית, וכתב שיש מקום להקל כדבריהם

אכן התירוץ הראשון של התוס' סובר, שהלימוד מהפסוק של גורן ויקב הוא, שיש חילוק בין דבר שגדל על כל מים או על רוב מים, וחילוק זה הוא הגורם לקבוע אם ילכו לפי זמן החנטה או לפי זמן הלקיטה, ולכן גם בשביעית שהיא דאורייתא אינו תלוי אם הוא אילן או ירק אלא אם הוא גדל על כל מים או על רוב מים, ובאתרוג שגדל על כל מים הולכים לפי זמן לקיטה גם לשביעית לחומרא, ואף שדינו כאילן לכל דבר, אלא שהולכים בו גם לפי זמן החנטה לחומרא.

והנה בתוס' לא מבואר מדוע הולכים לחומרא גם לפי זמן החנטה, ויתכן שגם לתירוץ זה בתוס' יש שני דברים שלפיהם קובעים דין שביעית, האחד אם הוא אילן או ירק, והשני אם הוא גדל על כל מים או על רוב מים, ותמיד הולכים לחומרא.

איתא בגמרא (ר"ה טו.) תניא אמר רבי יוסי אבטלמוס העיד משום חמשה זקנים אתרוג אחר לקיטתו למעשר ואחר חנטה לשביעית, ורבותינו נמנו באושא אחר לקיטתו בין למעשר בין לשביעית.

והם בבחינת עניים כלפי המזמורים שאומרים בימים האחרים, כמו כן המעשר בשנה השלישית והשישית הוא מעשר עני, ובשאר השנים המעשר הוא מעשר שני.

עוד כתב הרמב"ם (הלכות שמיטה ויובל ד יב), הירק בשעת לקיטתו והאתרוג אפילו היה כפול קודם ראש השנה ונעשה ככפר בשביעית חייב במעשרות כפירות ששית, ואפילו היה ככפר בששית הואיל ונלקט בשביעית הרי הוא כפירות שביעית ומתעשר כפירות ששית להחמור. וכן נפסק בשולחן ערוך יורה דעה (שלא קבו).

בבב"ב משנה (ס) כתב שרבינו נראה דספקו מספקא ל' אי אזלינן ביה אחר חנטה לשביעית או אחר לקיטתו, וכן מספקא ל' אי אזלינן אחר חנטה למעשרות או אזלינן בתר לקיטה, ופסק בתרוייהו לחומרא.

ולבן להלכה למעשה צריכים לחוש לדעה הסוברת שהולכים באתרוג גם אחר לקיטה, ועדיף לקטוף את האתרוג מהעץ בשנה הששית, ולא אחרי ראש השנה של השנה השביעית. שאם לא כן יצטרכו לשמור אותו בכל דיני שביעית, ואכן רובם

שאתרוג שחנט בשנה שישית אין בו קדושת שביעית, אך נהגו להחמיר כדעת הרמב"ם שהוא קדוש בקדושת שביעית.

שהנה כתב הרמב"ם (הלכות מעשר שני ונטע רבעי א ד-ה), הירק בשעת לקיטתו עישורו, כיצד אם נלקט ביום ראש השנה של שלישית, אף ע"פ שבא לעונת המעשרות ונגמר בשנייה, מפרישין ממנו מעשר עני, ואם נלקט ברכייעת מעשר שני. וכן האתרוג בלבד משאר פירות האילן הרי הוא כירק והולכין אחר לקיטתו בין למעשר בין לשביעית, כיצד אם נלקט בשלישית אחר ט"ו בשבט מפרישין ממנו מעשר עני אע"פ שנגמרה בשנייה, וכן אם נלקט ברכייעת קודם ט"ו בשבט מפרישין ממנו מעשר עני, נלקט ברכייעת אחר ט"ו בשבט מפרישין ממנו מעשר שני.

[כמאמר המוסגר, שמעתי פעם בשיעור שמסר ראש הכולל הגאון רבי פינחס זלצמן שליט"א בימי חול המועד בבית מדרשינו, סימנא מילתא על סדר השנים של המעשרות, והוא לפי סדר שיר של יום שאומרים בכל יום, השיר של יום שאנו אומרים ביום השלישי וביום השישי הם קצרים,

קדושה בדמי שביעית שיתן לו עבור האתרוג, טוב שיאמר למוכר שיתן לו האתרוג במתנה והדמים שנותן לו הם לא עבור האתרוג, ואם המוכר אינו חפץ ליתן לו האתרוג במתנה מבליע לו דמי אתרוג בדמי לולב. כי בלולב אין קדושת שביעית שהוא עץ בעלמא, אבל אתרוג דמיו נתפסים בקדושת שביעית, ולכן נותן לו במתנה או מבליע לו.

ככולם של האתרוגים בשנה זו נקטפו עוד מלפני ראש השנה.

ולגבי אתרוג של שביעית הריהו כשר למצוה, אלא שאם הוא של שביעית יש לנהוג בו כל דיני קדושת שביעית.

עוד יש לדעת כי הקונה לולב ואתרוג מעם הארץ שחשוד שלא ינהג

שענינים הגשמיים מכוונים 'ארציות', שבשנת השמיטה מוטל עלינו למעט בענינים הגשמיים, כמו שאותו עובד האדמה מנתק את עצמו מעבודת השדה והוא מתיישב בבית המדרש ללמוד תורה, כך גם עלינו מוטלת החובה להתנתק מהעולם החומרי ולהתעלות בעולם הרוחני.

וענין זה כולל להתנתק מהמכשירים הטכנולוגיים, שהרי שוו בנפשכם כמה קשה הוא להחקלאי להתנתק משדהו הקרובה אל ליבו, ואנו צריכים ללמוד ממנו שגם אנו נתנתק מהשלישאות של ברזל שמחברים אותנו לעולמו של היצר הרע.

בשמניע שנת שמיטה הוא זמן מסוגל להתחזק במדת אמונה וביטחון, וצריך כל אחד מיט כאפין' (להתעלות ביהד) עם החקלאים שהם שומרים שביעית במסירות נפש, שכמו שאותו חקלאי משליך על ה' יהבו בכל שנת השמיטה ומאמין באמונה שלמה בברכת התורה לשומרי השמיטה, כן אנחנו צריכים ג"כ להצטרף עמם במדה זו ולהשליך על ה' יהבנו ולהתחזק בכל יכלתנו במדת הבטחון.

ואפשר לומר כוונה במה שאמר הכתוב (ויקרא כה ב) ושבתה הארץ שבת לה', לפי מה שידוע

מין האדם שהוא בשר ודם שייך שפיר לפעמים שיחטא מפני היצר הרע השוכן בקרבו ומטחו בכל עת מדרך הטוב והישר ח"ו, ומאתו יתברך ניתנה הבחירה חופשית להאדם לעשות כרצונו וחפצו ולילך בדרך אשר יבחר לעצמו לטוב או לרע. אך שאר הנמצאים הנאצלים והנבראים והיצורים והנעשים כולם כאחד ששים ושמחים לעשות רצון קונם באין מונע כי אין להם יצר הרע, אשר על כן מאין בא להארץ זה הרצון לחטוא ועוד לה יותר שתפגום מעלתה בזה, שהקב"ה פקד עליה לטובתה שזה העץ שתוציא יהא גם כן טוב למאכל כמו הפרי עצמו והיא קלקלה ונתנה טעם לפגם.

ובהעיר לב י"ל, הנה באמת הארץ לא חטאה כלל, ואדרבה עשתה עבדות גדול ומסירות נפש בזה ולא חסה על קלקולה וכבודה וכמאמר חז"ל (גיט' כג:): גדולה עבירה לשמה. דהנה הארץ היינו סוד ארץ עליונה השכלית הסתכלה והבינה וראתה בריאת אלוקים כל מעשה בראשית כי גורא הוא כל מיני פלאים מראשית הנקודה כל השתלשלות העולמות עד תהום ארעא אשר כמה מיני נמצאים דוממים וצומחים כו'. והם נפלאות וחכמות הבורא יתברך.

ואין דברינו אמורים רק במכשירים האסורים שאסרו הרבנים, אלא גם הפלאפון עם ה'הכשר' מפריע לנו להתעלות בתפלתנו ולימודינו, ובשנת השמיטה עלינו לשמוט מאתנו את המפריעים אותנו מלעבוד את ה', וכל אחד יודע בנפשו עד כמה מכשיר הפלאפון גורם לו שיתבטל מלימודו, וכן שמבלבל המחשבה בתפילה וכדו'.

בספה"ק מאור ושמש בתחילת פרשת בהר מסביר ענין שמיטה על פי דברי המגיד ממעזריטש זי"ע על הפסוק ויאמר אלוקים תדשא הארץ גו' עץ פרי גו' ותוצא הארץ גו' עץ עושה פרי גו' (בראשית א יא-יב). ופירש רש"י ז"ל (שם) עץ פרי, שיהא טעם העץ כטעם הפרי, והיא לא עשתה כך, אלא ותוצא הארץ וגו' ועץ עושה פרי, לפיכך כשנתקלל אדם נפקדה גם היא על חטאה עכ"ל.

וכבר צווחו בזה קמאי, דהאי לפיכך שהביא רש"י ז"ל אין לו שייכות וקשר להקודם, גם מה שייכות יש לחטא האדם עם חטא הארץ. ונראה ליישב דברי רש"י ז"ל בטוב טעם ובוה יבוארו כמה כתובים על נכון. דלכאורה יפלא מאוד מאין בא זה שתחטא הארץ נגד יוצרה וקונה יתברך. בשלמא

לא נענשה הארץ תיכף כי קמי שמיא גליא כוונתה הרצויה שהיתה רק לכבוד יוצרה ולטובת האדם.

אך כשחטא האדם אז נפקדה על חטאה כדי להוציא רצון הארץ מכוח אל הפועל, דאם לא נתן לה השי"ת עונש כלל אז לא היה נודע הדבר שחטאה כלל והיה אם כן חטא האדם קשה מאוד ולא היה נשלם רצון הארץ אשר עיקר כוונתה בחטאה היה רק עבור זה שיתלו חטא האדם בה. וזה שכתב רש"י ז"ל לפיכך אז כשנתקלל אדם על חטאו נפקדה גם הארץ על חטאה כדי להוציא רצון הארץ מכוח אל הפועל ולהקל מעל האדם עונשו מאחר שנלקח גופו מהאדמה אשר חטאה תחלה ונמשך האדם במבעו אחר שורשו.

ועל פי דבריו מבאר המאור ושמש שזהו כוונת הכתוב ושבתה הארץ שבת לה' (ויקרא כה ב), שתשוב הארץ לה' בתשובה שלימה על ששינתה תפקידה בימי בראשית, וכאמור תשובת הארץ תלוי בתשובת האדם, שכל זמן שהאדם עומד בחטאו עדיין הסיבה של חטאת הארץ נשאר בעינו, ורק אחר שעשה האדם תשובה יכולה הארץ לשוב על חטאו.

ועל כולם השליט את האדם אשר נחלק גופו מן העפר מהאדמה ונשמתו היא מאוצר הנשמות החצובות מתחת כסא כבודו יתברך והכל בידי האדם ותלוין במעשיו אם ילך בדרך הטוב והישר אז יהיה עליה לכל העולמות וכל הנמצאים ואם ח"ו יקלקל מעשיו יפגום הכל ח"ו וירדו למטה כל הנבראים הרוחניים והגשמיים בבחינה התחתונה.

אז התיישבה הארץ בלבה ואמרה כיון שהאדם קרוב לחטוא מחמת יצרו הרע ואז יבא פגם גדול בשורש נשמתו ולא יועיל לו שום תיקון ותשובה. אשר לזאת התחכמה האדמה ושינתה תחילה ציווי הבורא יתברך כדי שאחר כך כשיחטא האדם ח"ו יהא לו אמתלא נכונה והוא מפני ששורש גופו הוא מן האדמה ששינתה מכבר רצון הבורא יתברך ותולין הקלקלה במקולקל ולא יתלו החסרון והסרחון בנשמה הרוחנית. וחסה הארץ על כבוד שמים ועל האדם להקל מעליו עונש החטא מחמת ששורש האדם אשר נלקח משם, הוא האדמה הרע את מעשיו, ואם כן אין חטא האדם גדול כל כך, ונמצא שעשתה בזה הארץ עבדות גדולה ולשם שמים נתכוונה. ועל כן

יש בין שמיטה לחר סיני, שבשונה מכל התורה מוזכר אצל שמיטה ענין של הר סיני, וכתב המאור ושמש דאצל הר סיני הגיע כלל ישראל למדריגה שפסקה זוהמתן של החטא עץ הדעת, וענין זה קשור לתשובת הארץ כדאמרו.

ובזה מבאר המאור ושמש הטעם דהתורה מתחילה פרשת שמיטה עם ענין הר סיני, כדכתיב (שם פסוק א) וידבר ה' אל משה בהר סיני לאמר, וידועים דברי רש"י (שם) מה הן שמיטה אצל הר סיני, איזה קשר

קיא:) דאיתפשמותא דמשה בכל דור ודור, ושייך כל ג' בחינות אלו של הליכה בכל איש ישראל בכל דור ודור, והיינו הליכה אחת היא, שצריך כל איש ישראל ללכת ולחזק בני אדם אחרים ולעודדם בדברים. ההליכה השנית היא, לקיים מצוות תוכחה במקום הראוי ובאופן הראוי. והליכה השלישית הרמוזה כאן היא הענין של ברכה, לברך ולאחר איש את רעהו תמיד בכל לב ונפש.

גם אני אענה את חלקי בענין זה לקיים השלשה בחינות של ההליכה.

ראשית כל הבחינה של חיוזק, בפרשתנו כתיב (שם פסוקים יב-כא) ועתה כתבו לכם את השירה הזאת ולמדה את בני ישראל שימה בפיהם למען תהיה לי השירה הזאת לעד בבני ישראל. כי אביאנו אל

וילך משה וידבר את הדברים האלה אל כל ישראל (דברים לא א).

ב"ק אא"ז מו"ר זי"ע מביא, שהמפרשים ביארו בכמה אופנים להיכן הלך משה רבינו, ומה היתה כוונת ההליכה. האבן עזרא כתב, שהלך אל כל שבט ושבט להודיע להם שהוא מת ושלא יפחדו, וחיוזק לבם בדבר מנהיגם יהושע שינהלם אחר פטירתו. ובתרגום יונתן ביאר, שהלך לבית אולפנא, והיינו להוכיחם קודם פטירתו, שיחזיקו בדברי תורה ובאורחותיהם כדבעי, ולתקן מעשיהם אשר נכשלו בהם. עוד מבואר (עין אבן עזרא שם) שהלך לברך את בני ישראל לפני פטירתו, וככתוב בהמשך 'וזאת הברכה אשר ברך משה' וגו' (שם לג א).

ועל פי דבריהם אלו אמר זקינו ז"ל לפרש על פי מה שידוע (תיקו"ז

על הבחינה של וילך שהיא תוכחה, נגיד כמה דברים שצריכים להתחזק בענינים אלו, בשעת אמירת למנצח שלפני תקיעת שופר עלה בלבי רעיון על הפסוק שאומרים (תהלים מז ד) ידבר עמים תחתינו ולאומים תחת רגלינו, וכוונת הכתוב שבמקום שהיום שאנו משועבדים תחת אומות העולם, בקשתינו שידבר עמים תחתינו ולאומים תחת רגלינו, שהשלטון והנהגה תהי' בידינו.

וחשבתי ש'רגלינו' מרמז על הרגלים שלנו, היום ההרגלים שלנו מושפעים ע"י התרבות המערבית, וארץ 'אמריקא' משפיעה על כל ההרגלים שלנו, כולם רוצים להיות כמו באמריקא. כל כלי התקשורת כאן משפיעים עלינו התרבות של כל הגוים.

ובקשתינו לפני תקיעת שופר שאדרבה שאנחנו עם ישראל נשפיע על כל העולם כולו, ולא שאנחנו נהי' מושפעים מהשפעה של אומות העולם.

וזה יש לי לעורר שלאחרונה נפרץ הדבר ביותר שמיום ליום משתנה לגריעותא ענין הלבוש בכרם בית ישראל הן בגשים והן באנשים, עד היום ידענו שבענין הצניעות יש לעורר

האדמה אשר נשבעתי לאבותיו זבת חלב ודבש ואכל ושבע ודשן ופנה אל אלהים אחרים ועבדום ונאצוני והפר את בריתי. והיה כי תמצאן אתו רעות רבות וצרות וענתה השירה הזאת לפניו לעד וגו'.

ומפרש רש"י (שם פסוק יט) את השירה הזאת - האזינו השמים עד וכפר אדמתו עמו. וכתב עוד (שם פסוק כא) וענתה השירה הזאת לפניו לעד - שהתריתי בו בתוכה על כל המוצאות אותו. וצריכים להבין למה התורה מכנה מילים כאלה שיר, ושמעתי פעם מגיס הרה"ג רבי חיים יהודה פאללאק שליט"א רב קהילת חסידים בסמעטען איילנד, שאמר בענין השירה, שכל שיר מורכב מתווים נמוכים ותווים גבוהים, ואם שומעים רק חלק אחד, לא מובן איך יקרא זאת שיר, שירה הוא תמונה המושלמת עם התווים הנמוכים וגבוהים גם יחד.

והחלק הזה של הצרות הם התווים הנמוכים, וביחד עם הבשורה של הגאולה נקרא שירה. כמו כן אנו נאמר, שהנה עברנו בשנה שעברה צרות רבות ורעות בבחינת הסתר אסתיר, אבל אנו מבינים שהוא רק חלק מהשיר, ובעזרת השי"ת נזכה להשלים השירה בגאולתינו ופדות נפשנו.

שיש להם ארבעה חדרי תפילה, אנשים נכנסים ותופסים קדיש בחדר אחד, ברכו בחדר השני, קדושה בחדר השלישי, וקריאת התורה בחדר הרביעי, בתוך רבע שעה הוא גומר את כל התפילה.

אני רואה הרבה אנשים שנכנסים לבית המדרש וניגשים לבעל תפילה לראות איפה אווזים, אם הבעל תפילה אווז בתחילת התפילה עולים למעלה בעזרת נשים ומחפשים מגן שאווז בשירת הים מיד לפני ברכו, או לכל הגרוע בברכת קריאת שמע וכי לזאת תפילה תקרא.

צריכים להקפיד להתפלל במגין מתחילתה ועד סופה, ואיתא בחז"ל (ברכות ל:): חסדי הראשונים היו שוהין שעה אחת לפני התפילה ושעה אחרי התפילה, ואמנם שזה קשה קצת לכל לקיימו אבל לכל הפחות שנגיע בתחילת התפילה.

כבר הזכרתי כמה פעמים בשם הרה"ק רבי דוד"ל בידרמן מלעלוב זי"ע על גודל הענין בלבישת תפילין דרש"י בסוף התפילה, שאז הזמן של ירדת השפע, סוף התפילה הוא זמן ירדת השפע ואנשים עוזבים בזמן שיורד

את הנשים, אך כיום נראה שצריך כבר לעורר גם את האנשים הן גדולים והן קטנים שמתלבשים בלבושים שונים ומשונים שלא שיערום אבותינו, ועל כל ראש בית אב לעורר בין כותלי ביתו על חובת הלבוש הראוי והמכובד לבן מלך מזרע ישראל, ושח"ו לא יתנו לרוח הרחוב הגם להכנס לתוך הבית.

והנה כשאנו לובשים בגד צריכים לחשוב, האם הבגד הזה הוא מלבוש שמכריו 'שלא עשנו כגויי הארצות ולא שמוני כמשפחות האדמה', או שהבגד מכריו ואומר שאני רוצה להיות ככל גויי הארץ, אנחנו אומרים בימים אלו 'אתה בחרתנו מכל העמים אהבת אותנו ורצית בנו ורוממתנו מכל הלשונות וקדשתנו במצותיך וקרבתנו מלכינו לעבודתך ושמך הגדול והקדוש עלינו קראת', האם הבגדים מכריו ששמך הגדול והקדוש עלינו קראת, או שלא ח"ו.

עוד יש לעורר דהנה ישנם אנשים שרוצים שנרחיב בית מדרשינו כדי שיהיה ארבע חדרי תפילה כדי שנוכל לעשות תפילת שחרית כל רבע שעה, ניגש אלי יהודי ואמר, שהוא חושב שסדרי התפילה בבית מדרשינו מצויינים, בהסבירו שמקומות תפילה

ונשאר לנו רק הבחינה של וילך שהוא ענין הברכה, ורצוני לאחל לכולם רב ברכות ושנוכה לכל ההשפעות, בני ברוכי, חיי אריכי ומזוני רוויחי וסייעתא דשמיא, שנוכה לגמר חתימה טובה ולשנה טובה ומבורכת, ושנוכה לראות עבודת הכהן הגדול בבית המקדש בביאת גוא"צ כב"א.

השפע, תחילת התפילה הוא על הרוחניות, השפע יורד בסוף התפילה ואז כבר לא נמצאים, הלא רוב האנשים עיקר התפילה הוא על הגשמיות, וכשמורידים השפע כבר לא נמצאים, ולכן מה יש להתעורר בענין נחוץ זה להתפלל כדת וכנכון מתחילה ועד גמירא.

חלק מהוצאות הגליון נדבת

משפחת **מוזס** שיחיו

לעו"ג הרה"ח רבי אליעזר בן הר"ר אברהם יעקב ז"ל

גלב"ע י"ב תשד"ו

ת.ג.צ.ב.ה.